

diuje a. włóczy się nocą po ulicach, po lokalach.

Poszedł Marek na jarmarek, kupił sobie oś, postawił ją pod stodolą, ukradł mu ją ktoś; złitowali się sąsiedzi, uradzili coś, poszedł Marek na jarmarek, kupił drugą oś... itd. z kolejną numeracją dalszych osi, *żart.* niby ludowy wierszyk bez końca; *żart.* o nie kończącym się opowiadaniu a. załatwianiu sprawy.

Thuc się jak Marek po piekle zob. Piekło.

MAREK AURELIUSZ, Marcus Aurelius Antoninus, 121–180, cesarz rz. od 161, jeden z najbardziej wykształconych ludzi swego czasu. Gdy wstąpił na tron, cała Italia i wszystkie prowincje ujrzały w nim ziszczenie się marzenia Platona o królu-filozofie. Na nieszczęście sława jego jako filozofa i długi okres pokoju pod Hadrianem i Antoninusem zachęciły do buntów wewnątrz granic państwa i ośmieliły plemiona germańskie i sarmackie do napaści. Wbrew swym pokojowym tendencjom Marek, uzdolniony dowódca, musiał prowadzić długotrwałe wojny, które choć nieodmiennie zwycięskie, nie potrafiły jednak zażegnać germańskiego niebezpieczeństwa; po raz pierwszy użył on jednych plemion germańskich do obrony granic przed innymi Germanami, co stało się z czasem niezbędną, ale w końcu zgubną dla Rzymu praktyką. Wojska walczące na Wschodzie sprowadziły na Rzym i prowincje zarazę, która osłabiła kraj i wyludniła całe okolice. Prawość Marka i lojalność w stosunku do Lucjusza Werusa (którego uczynił współwładcą – precedens ten miał się kiedyś fatalnie odbić na sile i spoistości cesarstwa) i Kommodusa (którego naznaczył w 177 współrządcą, a później następcą) dała złe skutki: obaj okazali się niegodni tych nominacji; zob. też Matka (obozów).

Kolumna Marka Aureliusza na Piazza Colonna w Rzymie, zbud. w końcu II w. ne. na cześć jego zwycięstw nad Germanami. Wzorowana na kolumnie Trajana, z pasem reliefowym obiegającym 30-metrowy słup, przedstawiającym czyny wojenne cesarza w 116 scenach. Na szczycie, na miejscu posagu cesarza, postawiono w XVI w. posąg św. Pawła.

Pomnik Marka Aureliusza jedyny posąg konny władcy antycznego Rzymu, zachowany tylko dzięki nieporozumieniu, bo wzięty za pomnik chrześc. cesarza Konstantyna Wielkiego;

gdy nieporozumienie się wyjaśniło, zapął do niszczenia dzieł sztuki pogańskiej zdażył już minąć; posąg ze złoczonego brązu, postawiony na Kapitolu w Rzymie ok. 164 r.; por. Gattamelata (Pomnik); Poniatowski Józef (Pomnik); por. też. *Dziady*, cz. III, Ustęp, *Pomnik Piotra Wielkiego*, 32–56, Mickiewicza.

Rozmyślenia, gr. *Ta eis heautón* 'sobie same-mu', dziennik pisany przez Marka Aureliusza po grecku, prawdop. w ciągu ostatnich 10 lat życia, w różnych okolicznościach, także na wojnie, w obozach, gdzie Marek spędził wiele lat. Rzecz nie przeznaczona do publikacji, zachowana dla potomności niemal cudem, ogłoszona drukiem (po gr.) po raz pierwszy w 1599 w Zurychu (wyd. pol. 1913). Cesarz zawarł w tym dziele poglądy filozoficzne, reprezentatywne dla późnego stoicyzmu eklektycznego. Ideałem jego było życie zgodne z naturą. Mimo swego egalitaryzmu żądał, aby każdy na swym przez los wyznaczonym miejscu – czy niewolnik, czy cesarz – spełniał, jak najlepiej potrafi, swoją rolę, kierując się wobec bliźnich sprawiedliwością i humanitaryzmem. Dzieło to wywarło znaczny wpływ na czytelników, począwszy od cesarzy Justyniana i Juliana, aż do Petrarki i Fryderyka II Pruskiego. Niestety, stoicka „samowystarczalność” okazała się groźna dla cesarstwa, nie popierała szerokiego doświadczenia administracyjnego opartego na osobistych kontaktach, potęgowała biurokrację. **Cstatnie słowa Marka Aureliusza** obraz E. Delacroix, Paryż, Luwr.

Św. **MAREK EWANGELISTA**, zm. ok. 74, Jan Marek, uczeń i współmisjonarz św. Piotra, Pawła i Barnaby. Wg tradycji autor Ewangelii wg Marka, która była streszczeniem mów św. Piotra, spisany na prośbę gminy rzymskiej. Wg późniejszych legend założyciel i biskup gminy chrześc. w Aleksandrii, gdzie miał ponieść męczeńską śmierć; zwłoki jego przewieziono do weneckiej bazyliki św. Marka wzniesionej specjalnie w 829–32 jako relikwiarz dla nich; zob. też Ewangelia (Ewangelści); Lew (Skrzydlaty lew); Wenecja (Bazylika św. Marka).

O b r a z y: m.in. Fra Angelico, Dürer, Bellini, Carpaccio, Tycjan, Lucas van Leyden, Tintoretto, Jordaens.

Pasja wg św. Marka oratorium (1731) J. S. Bacha, fragment.